

МЕДЫЯАДУКАЦЫЙНАЯ ПРАСТОРА СУЧАСНАЙ УСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫИ

Медыякамунікатыўная кампетэнтнасць – адна з найважнейшых умоў паспяховага існавання індывіда ў інфармацыйным грамадстве, якое зараз актыўна трансфармуецца. У найбольш агульным выглядзе яе можна назваць сістэмай навыкаў мэтанакіраванага спажывання медыяпрадукту. Медыяадукацыя звязана з усімі відамі медыя (друкаванымі і графічнымі, гукавымі, экраннымі і г. д.) і разнастайнымі тэхналогіямі; яна дае магчымасць людзям зразумець, як масавая камунікацыя выкарыстоўваецца ў іх грамадстве, авалодаць здольнасцямі да выкарыстання медыя ў камунікацыі з іншымі людзьмі. У Рэкамендацыі ЮНЭСКА СМІ лічбавай эпохі сцвярджаецца, што медыяадукацыя з’яўляецца часткай асноўных правоў кожнага грамадзяніна любой краіны свету на свабоду самавыражэння і права на інфармацыю.

На наш погляд, медыякамунікатыўная кампетэнтнасць прадугледжвае наяўнасць кампетэнцый свядомага выбару інфармацыі, сэнсавага кадзіравання і дэкадзіравання паведамленняў, суб’ектыўнай індыкацыі іх праўдзівасці, вызначэння ўласнай пазіцыі ў інфармацыйным полі. Інфармацыйнае грамадства прадугледжвае пераход ад тэарэтычнай да практычнай мадэлі «чалавека камунікатыўнага», які пераўтвараецца з аб’екта ў суб’ект медыяпрацэсаў. Адбываецца пераход з узроўню механічнага спажывання на ўзровень выбіральнага аналізу, што актуалізуе паняцце медыякамунікатыўнай кампетэнтнасці, у структуры якой мы вылучаем кампаненты: (1) разуменне чалавекам месца і ролі масавай інфармацыі ў грамадстве; (2) наяўнасць навыкаў выбіральнага спажывання інфармацыі; (3) існаванне індывідуальна ўсвядомленай інфармацыйнай мадэлі знешняга свету і суб’ектыўных інфармацыйных фільтраў; (4) наяўнасць кампетэнцый самастойнага супастаўлення разнародных крыніц медыяпаведамленняў і пошуку ў іх супярэчнасцей; (5) адпрацаваныя навыкі пошуку неабходнай інфармацыі і вызначэння ступені яе дакладнасці; (6) развітая здольнасць вызначэння адрозненняў паміж рэальнымі падзеямі / аб’ектамі і іх медыйным адлюстраваннем, а таксама разумення прычын гэтых разыходжанняў; (7) кампетэнцыі самастойнага прадукцыравання інфармацыйных патокаў на міжсуб’ектным узроўні.

У працэсе медыякамунікатыўнай сацыялізацыі асаблівае значэнне набывае акадэмічнае асяроддзе, што звязана з уплывам як суб’ектыўных, так і аб’ектыўных фактараў. Да суб’ектыўных, на наш погляд, адносіцца

матываваная гатоўнасць абітурыентаў і студэнтаў да засваення (спажывання) інфармацыі і ўсвядомленая неабходнасць умець абыходзіцца з ёй. Да аб'ектыўных фактараў адносіцца існаванне індывіда ў паралельных патоках разнастайнай інфармацыі (адукацыйнай, сацыяльнай, гендэрнай, нефармальнай і г. д.), што непазбежна актуалізуе шэраг патрабаванняў да кампетэнтнасці суб'екта камунікацыі. Асабліва значны ўплыў згаданага фактару ў сістэме вышэйшай адукацыі.

У шэрагу краін (Канада, Аўстралія, Вялікабрытанія, ЗША і інш.) сістэма медыяадукацыі існуе не толькі ў вышэйшых, але і ў сярэдніх навучальных установах, дзе яна інтэгруецца ў школьныя прадметы. У Аўстраліі і Канадзе да медыяадукацыі звяртаюцца ўжо ў дашкольным узросце. На постсавецкай прасторы развіццё медыякамунітэўных кампетэнцый школьнікаў і студэнтаў не з'яўляецца абавязковым і не ўключаецца ў вучэбныя праграмы (толькі ў Расійскай Федэрацыі на ўзроўні ўстановы вышэйшай адукацыі медыяграматнасць набыла афіцыйны статус: у 2002 г. зарэгістравана спецыялізацыя «Медыяадукацыя» для ўстаноў вышэйшай адукацыі).

Даследчыкі ўсё часцей звяртаюць увагу на тое, што галоўнай задачай сістэмы адукацыі становіцца не перадача механічнай сумы даных, а трансляцыя вопыту самастойнага аперыравання інфармацыяй. Як бачым, з гэтай пазіцыі місія акадэмічнай сістэмы супадае з задачай развіцця медыякамунікатэўнай кампетэнтнасці асобы. І ў дадзеным выпадку наяўнасць медыяспецыялізацыі ў адукацыйным працэсе з'яўляецца хоць і значным, але не вырашальным фактарам. Гэта пацвярджаецца даследаваннем, праведзеным намі ў 2011 г. у Цэнтры масавай камунікацыі ўніверсітэта Франклін Пірс (ЗША).

У Цэнтры функцыянуюць уласныя СМІ, якія з'яўляюцца платформай для навучання журналістыцы: радыё, тэлебачанне, газеты, часопіс, інфармацыйны інтэрнэт-рэсурс. Медыяструктуры ўніверсітэта інтэграваныя ў грамадска-палітычнае жыццё рэгіёну, даючы магчымасць прасачыць ланцужок ад зараджэння падзеі ў лакальным асяроддзі да стварэння яе інфармацыйнай мадэлі. Істотна, што ў працы адукацыйных медыя маюць права браць удзел студэнты любых спецыяльнасцей. У выніку для моладзі робяцца зразумелымі заканамернасці відазмянення інфармацыі пасля яе праходжання праз каналы ўніверсітэцкіх СМІ. Акрамя таго, рэгіянальныя і агульнанацыянальныя СМІ, якія функцыянуюць паралельна, ствараюць магчымасць супастаўлення крыніц інфармацыі, пошуку адрозненняў паміж імі, а таксама вызначэння прычын гэтых адрозненняў.

Атрыманы ў ЗША вопыт набывае працяг у адукацыйным праекце, які рэалізуецца ў Магілёўскім вышэйшым каледжы Міністэрства ўнутраных спраў

Рэспублікі Беларусь. У 2012 г. кафедрай сацыяльна-гуманітарных дысцыплін была створана лабараторыя адукацыйнага тэлебачання, якая забяспечвае поўны цыкл стварэння відэапрадукцыі. Асноўная мэта дзейнасці структурнага падраздзялення – забеспячэнне навучальнага працэсу сучаснымі медыйнымі дыдактычнымі матэрыяламі – была пашырана. Зараз медыяструктура паралельна вырашае задачы гуманізацыі адукацыйнага працэсу, інфармацыйнай інтэграцыі ў прававы сектар медыясферы рэгіёну, фарміравання станоўчага іміджу супрацоўнікаў органаў унутраных спраў, стварэння спрыяльнага інфармацыйнага фону дзейнасці навучальнай установы, забеспячэння ўзаемадзеяння са СМІ рэгіёну і Рэспублікі Беларусь.

Відавочна, што вырашэнне згаданых задач немагчыма без развіцця медыякамунікатыўнай кампетэнтнасці навучэнцаў. У выпадку з лабараторыяй адукацыйнага тэлебачання Магілёўскага вышэйшага каледжа МУС Рэспублікі Беларусь істотнай з’яўляецца адна акалічнасць: гэты працэс адбываецца ва ўмовах адсутнасці медыяспецыялізацыі і ў спецыфічным інфармацыйным асяроддзі. Функцыя лабараторыі адукацыйнага тэлебачання ў развіцці медыякамунікатыўнай кампетэнтнасці выяўляецца пры падрыхтоўцы дыдактычнай відэапрадукцыі. У дадзеным выпадку развіваюцца навыкі структуравання інфармацыі, вылучэння сэнсавых цэнтраў, візуальнай перапрацоўкі тэкставага матэрыялу, уліку асаблівасцей аўдыторыі, драматургічнай арганізацыі фільма, якая павінна садзейнічаць дасягненню дыдактычнай мэты.

Аналіз дзейнасці лабараторыі паказаў, што яе ўплыў распаўсюджваецца на ўсе асноўныя кампаненты медыякампетэнтнасці асобы: (1) праз працу з масавай інфармацыяй узнікае разуменне яе месца ў сучасным соцыуме, набываюцца навыкі выбіральнага спажывання медыяпрадукту; (2) ствараюцца суб’ектыўныя інфармацыйныя фільтры, якія нейтралізуюць уплыў негатыўнай інфармацыі на асобу; (3) набываюцца навыкі супастаўлення і крытычнага аналізу паведамленняў, а таксама самастойнага пошуку інфармацыі; (4) пры падрыхтоўцы відэафільмаў развіваецца здольнасць вызначаць адрозненні паміж рэальнымі аб’ектамі і іх адлюстраваннем у медыясферы.

Вопыт дзейнасці лабараторыі адукацыйнага тэлебачання ў Магілёўскім вышэйшым каледжы Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь сведчыць аб эфектыўнасці выкарыстання аўдыёвізуальных сродкаў для развіцця медыякамунікатыўнай кампетэнтнасці моладзі. Прычым медыятызацыя адукацыйнай прасторы можа з поспехам ажыццяўляцца ва ўмовах адсутнасці журналісцкай спецыялізацыі.